

راهنمای ایمنی خبرنگاران در شرایط جنگ فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران

توضیح ضروری:

راهنمای ایمنی پیش‌رو صرفاً با هدف ارائه اطلاعات عمومی و افزایش آگاهی روزنامه‌نگاران تهیه شده است و نباید به‌عنوان تضمینی قطعی برای محافظت در برابر خطرات میدانی تلقی شود. این راهنما جایگزین تجربه، دانش محلی یا آموزش‌های عملی نمی‌باشد. مسوولیت استفاده از مطالب این سند، صرفاً بر عهده فرد استفاده‌کننده است. فدراسیون بین‌المللی روزنامه‌نگاران هیچ‌گونه مسوولیتی در قبال پیامدهای ناشی از اتکا به این محتوا را نمی‌پذیرد.

تحلیل وضعیت درگیری

از صبح ۹ اسفند درگیری نظامی در ایران آغاز شده و انتظار می‌رود برای مدت نامعلومی ادامه یابد. عملیات هوایی در ابعاد وسیع گزارش شده و شهرهای مختلف ایران از جمله در تهران و دیگر شهرهای بزرگ صورت گرفته است. مناطق نظامی از جمله در استان‌های کرمانشاه و البرز - هدف حملات قرار گرفته‌اند. ابزار اصلی حمله شامل جنگنده‌های هوایی، پهپادها و حملات هوشمند با دقت بالا بوده‌اند. در این راهنما، شیوه‌های ایمنی مناسب برای فعالیت خبرنگاران در محیط‌های پرخطر و اقدامات فوری هنگام حمله هوایی تشریح می‌شود.

راهنمایی‌های ویژه رسانه‌ای

الف) برنامه‌ریزی و تحلیل ریسک

بخش راهبردی پوشش خبری در شرایط پرمخاطره، استفاده از چرخه ارزیابی ریسک است:

- اطلاعات اولیه: گردآوری داده‌ها و تحلیل تهدیدها (مدل تهدید)
- بررسی و دقت‌نظر: تحلیل دقیق خطرات و چالش‌های امنیتی
- ارزیابی ریسک: بررسی تهدیدهای محتمل در میانه میدان
- برنامه‌ریزی امنیتی: تهیه اطلاعات لازم برای تدوین راهبرد قبل از اعزام
- اجرا: پیروی از رویه‌های مصوب و استفاده مداوم از تجهیزات محافظتی
- پاسخ‌گویی: بازنگری مداوم در برنامه‌های عملیاتی و اصلاح آن‌ها
- ارزیابی پیوسته: تحلیل تحولات روزانه و اطلاعات به‌روز برای افزایش دقت در کاهش خطرات

همچنین:

- تحلیل معکوس از محل‌ها، زمان‌ها و الگوهای حمله، برای ایجاد تدابیر پیشگیرانه مؤثر
- شناسایی نوع حمله و شیوه‌های آسیب‌دیدگی دیگر خبرنگاران، برای تدوین راهبردهای محافظتی متناسب

برنامه‌ریزی ارتباطی

داشتن یک برنامه ارتباطی منسجم به دلایل زیر حیاتی است:

- برقراری ارتباط مؤثر با افراد مشخص‌شده در صورت بروز حادثه
- ایجاد جدول زمانی مشخص برای تماس، جهت پیگیری وضعیت و موقعیت جغرافیایی
- تسهیل دسترسی به شرکت‌های بیمه، نهادهای اضطراری و تیم‌های مدیریت بحران
- اطلاع‌رسانی سریع از وضعیت میدانی
- افزایش آگاهی از موقعیت در زمان بحران

- تسهیل ارتباط میان اتاق خبر و تیم میدانی
- پاسخ اضطراری سریع
- دریافت زمان‌بندی امدادسانی
- گردآوری مختصات دقیق برای تخلیه یا جابجایی امن

مکانیسم‌های واکنش سریع

در شرایط بحران، موارد زیر باید روشن و آماده باشند:

- چگونه کمک دریافت کنیم؟
- نزدیکترین مرکز درمانی کجاست
- در صورت حادثه، چگونه اطلاع‌رسانی کنیم
- در صورت گم‌شدن یا جدایی از تیم چه کنیم
- در صورت قطع ارتباط چه اقدامی انجام دهیم
- آیا تجهیزات کمک‌های اولیه همراه دارید؟

آماده‌سازی تجهیزات

- نوع مأموریت و سطح خطر منطقه
- توانایی تجهیزات در آن موقعیت خاص
- وظایف محوله تعیین‌کننده نوع تجهیزات موردنیاز است
- تجهیزات باید پوشش‌دهنده تمامی سناریوهای ممکن باشند
- همراه داشتن تجهیزات پایه همواره ضروری است
- توازن بین تجهیزات و وزن آن‌ها رعایت شود
- آمادگی برای موقعیت‌هایی فراتر از وضعیت عادی ضروری است

نمونه تجهیزات ضروری و خوداتکایی

- جعبه کمک‌های اولیه
- ابزار ناوبری و موقعیت‌یابی
- ابزارهای ارتباطی
- غذا و آب
- تجهیزات محافظتی بالستیک (جلیقه ضدگلوله، کلاه ایمنی)
- لباس یدکی
- کیسه خواب یا تجهیزات خواب
- چراغ پیشانی (با توجه به امکان قطع برق)
- گوشی محافظ گوش
- عینک محافظ بالستیک
- لباس متناسب با اقلیم
- کفش متناسب با نوع زمین

نحوه شناسایی تجهیزات رسانه‌ای توسط نیروهای نظامی

دوربین و گوشی‌های هوشمند

سازمان‌های نظامی با استفاده از ابزارهایی چون سیستم‌های لیزری یا آشکارساز لنز، قادر به شناسایی لنز دوربین‌ها و گوشی‌ها هستند. این ابزارها می‌توانند بازتاب نور از سطح لنز را شناسایی کرده و موقعیت شما را فاش کنند.

هشدار: هرگز در زمان حمله هوایی، دوربین یا گوشی هوشمند خود را به سمت آسمان نگیرید.

ابزارهای مورد استفاده نظامی برای شناسایی دوربین‌ها:

- **Stingray**: سیستم لیزری که با تابش نور و تحلیل بازتاب آن، لنزها را شناسایی می‌کند
- آشکارساز لنز الکترونیکی (ELF): با نورافشانی خاص، بازتاب معکوس از لنز را به صورت نقاط قرمز یا سبز آشکار می‌سازد

تجهیزات ماهواره‌ای

نیروهای نظامی از ترکیبی از فناوری‌ها و روش‌های پیشرفته برای شناسایی تجهیزات ماهواره‌ای استفاده می‌کنند. این فناوری‌ها شامل رهگیری سیگنال‌های ماهواره‌ای، استفاده از ایستگاه‌های زمینی، حسگرهای تخصصی و سامانه‌های شناسایی دقیق است. این اقدامات به نیروهای نظامی امکان می‌دهد موقعیت ماهواره‌ها را زیر نظر بگیرند، مدار آن‌ها را رهگیری کنند و در صورت نیاز ارتباطات ماهواره‌ای را مختل یا شنود کنند.

نیروهای نظامی می‌توانند از طریق چند ایستگاه زمینی و روش مثلث‌بندی سیگنال‌ها، موقعیت تجهیزات ماهواره‌ای را با دقت شناسایی کنند. در این فرآیند، زاویه رسیدن سیگنال در موقعیت‌های مختلف اندازه‌گیری می‌شود و با استفاده از این داده‌ها، محل دقیق منبع سیگنال تعیین می‌شود.

روش‌های شناسایی تجهیزات ماهواره‌ای توسط نیروهای نظامی:

- رهگیری سیگنال‌های ماهواره‌ای: ماهواره‌ها سیگنال‌هایی شامل داده‌های شناسایی، موقعیت و وضعیت عملکرد ارسال می‌کنند که توسط سامانه‌های نظامی قابل رهگیری است.
- تحلیل سیگنال: بررسی ویژگی‌هایی مانند فرکانس و نوع مدولاسیون سیگنال به شناسایی ماهواره‌ها و اهداف موردنظر کمک می‌کند.
- حسگرهای راداری و نوری: به‌ویژه برای رهگیری ماهواره‌هایی با مدار پایین، از حسگرهای راداری و اپتیکی استفاده می‌شود.
- سامانه‌های موقعیت‌یابی جهانی (GPS/GNSS): این سامانه‌ها در موقعیت‌یابی نیروها، خودروها و هواگردها نقش کلیدی دارند و می‌توانند به شناسایی محل تجهیزات زمینی متصل به ماهواره‌ها نیز کمک کنند.
- شنود سیگنال: آنتن‌ها و گیرنده‌های خاص می‌توانند سیگنال‌های ماهواره‌ای را در ایستگاه‌های زمینی رهگیری کرده و نوع و موقعیت تجهیزات استفاده‌شده را شناسایی کنند.

- جنگ الکترونیک: با استفاده از تاکتیک‌های جنگ الکترونیکی می‌توان ارتباطات ماهواره‌ای دشمن را مختل یا شناسایی کرد، از جمله مکان‌یابی ترمینال‌های زمینی.
- عملیات سایبری: عملیات‌های سایبری می‌توانند سامانه‌های کنترلی ماهواره‌ها را هدف قرار داده و موقعیت تجهیزات مرتبط با آن‌ها را افشا کنند.

تلفن هوشمند

در مناطق پر مخاطره، تلفن‌های هوشمند می‌توانند عاملی برای افشای موقعیت شما باشند:

- رهگیری: قابلیت‌های موقعیت‌یابی (GPS) را خاموش کنید.
- مثلث‌بندی سیگنال: حتی در صورت خاموش بودن دستگاه، در صورتی که باتری فعال باشد، تلفن سیگنال ارسال می‌کند.
- مداخله الکترونیکی: پیام‌های رمزگذاری‌شده نیز می‌توانند هدف مداخلات الکترونیکی قرار گیرند.
- خاموشی کامل: تنها در صورت خارج کردن باتری یا استفاده از کیف‌های محافظ سیگنال (Faraday Bag) می‌توان از ارسال سیگنال جلوگیری کرد.

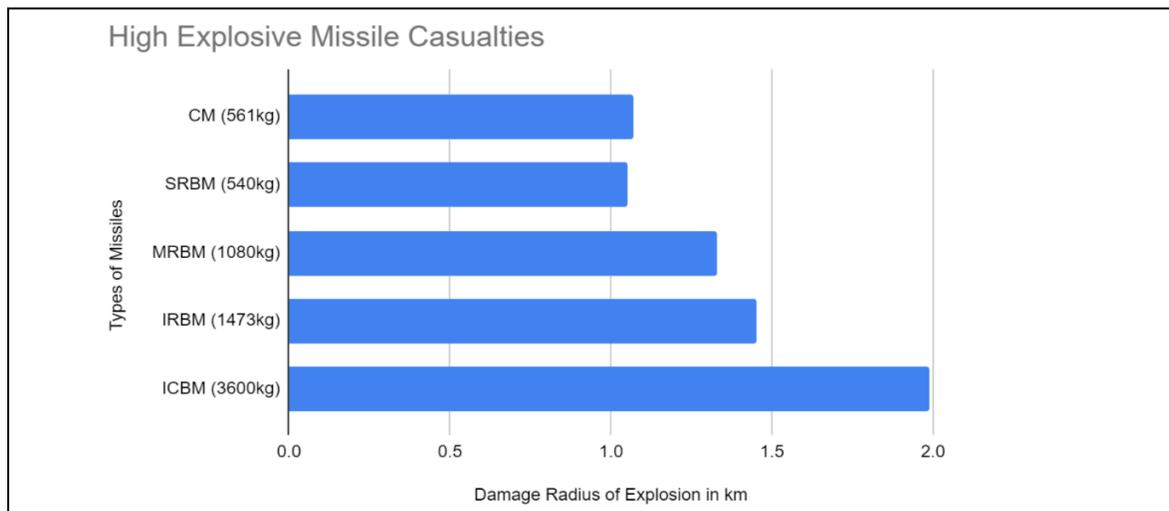
ساختار یک حمله هوایی (Anatomy of an Airstrike)

در این بخش به نحوه عملکرد حملات هوایی و شعاع تخریب ناشی از آن‌ها اشاره می‌شود.

شعاع تخریب انفجار موشک (Missile Explosive Damage Radius):

- شعاع کشنده: محدوده‌ای که هر انسان یا هدف در آن تقریباً بدون شانس بقا است.
- شعاع آسیب جدی: افرادی که در این منطقه قرار دارند دچار جراحات شدید و خطرناک می‌شوند.
- شعاع آسیب ثانویه: تخریب ناشی از ترکش، شیشه، آوار و موج انفجار به افراد آسیب می‌رساند.
- ملاحظات مهم: نزدیکی به دیوارها، پشت موانع یا در پناهگاه‌های زیرزمینی می‌تواند میزان آسیب را کاهش دهد.

شعاع آسیب انفجاری موشک



انواع هدف‌گیری در حملات هوایی

- هدف‌گیری برنامه‌ریزی شده (**Deliberate**): این نوع هدف‌گیری در راستای عملیات نظامی برنامه‌ریزی شده صورت می‌گیرد و از پیش تعیین شده است.
- هدف‌گیری پویا (**Dynamic**): این نوع از هدف‌گیری از سوی دیده‌بانان و نیروهای حاضر در میدان انجام می‌شود و بیشتر جنبه دفاع شخصی یا پاسخ سریع به تهدیدهای آنی دارد.

هشدار شنیداری حمله هوایی

هنگامی که صدای هواپیما یا موشک را هنگام شکستن دیوار صوتی می‌شنوید، حداکثر ۴۰ ثانیه زمان برای واکنش سریع دارید. این موضوع با نام «قانون ۳ ثانیه» نیز شناخته می‌شود، زیرا واکنش اولیه باید در عرض تنها چند ثانیه انجام شود.

در صورت حمله هوایی، چه باید کرد؟

اقدامات صحیح به نوع حمله و موقعیت مکانی شما بستگی دارد. در ادامه، دستورالعمل‌های واکنش فوری در صورت حمله هوایی آورده شده است. این اقدامات بسته به شرایط، ممکن است مؤثر واقع شوند:

اقدام فوری هنگام حمله در فضای باز

- هرگز در فضای باز شروع به دویدن نکنید. حرکت در فضای باز، شما را بیشتر در معرض دید و خطر قرار می‌دهد.
- **قانون ۳ ثانیه:** به محض شنیدن صدای حمله در فضای باز، باید بلافاصله اقدام کنید.

مراحل واکنش سریع:

- فوراً به زمین بیفتید.
- پاها به سمت منبع تهدید باشد، و ساق پاها را به هم بچسبانید.
- سر را به سمت منبع تهدید نچرخانید.
- دست‌ها را زیر بدن و آرنج‌ها را به داخل جمع کنید تا زیر بغل‌ها محافظت شود؛ دست‌ها را روی سر نگذارید.
- دهان را باز نگه دارید تا فشار موج انفجار را کاهش دهید.
- نفس خود را حبس نکنید.
- تا زمانی که کاملاً مطمئن نشده‌اید حمله پایان یافته، حرکت نکنید.

هشدار: احتمال دارد حمله دوم یا موج بعدی از حمله هوایی رخ دهد؛ این اتفاق در عملیات‌های نظامی امری رایج است.



موشک‌های بالستیک

موشک‌های بالستیک سلاح‌هایی دوربرد هستند که برای حمل کلاهک‌های متعارف یا هسته‌ای طراحی شده‌اند و در مسیر پروازی منحنی یا بالستیک حرکت می‌کنند. این موشک‌ها با استفاده از موتورهای قدرتمند راکتی پرتاب شده و به سرعت وارد لایه‌های فوقانی جو یا حتی فضا می‌شوند. پس از خاموش شدن موتور، موشک طبق مسیر از پیش تعیین شده به جو زمین بازمی‌گردد و با زاویه‌ای تند به سمت هدف خود فرود می‌آید.

شناسایی پرتاب موشک بالستیک (مشاهدات بصری در آسمان):

- درخشش آغازین: جرقه‌ای روشن در هنگام روشن شدن موتور موشک
- دنباله آتش و دود: با شتابگیری موشک، مسیر آن با آتش و دود مشخص می‌شود (به‌ویژه در شب)
- رد پف خروجی: بسته به نوع سوخت و ارتفاع، پرتاب می‌تواند با درخشش زیاد همراه باشد
- رد تراکمی (Contrail): در ارتفاع بالا، بخار آب موجود در جو با گازهای خروجی ترکیب شده و رد پایداری از خود بر جای می‌گذارد

آگاهی از هواپیماها و پهپادها

حمله هوایی چیست؟

حمله هوایی، تهاجمی نظامی است که با استفاده از هواپیماهای جنگنده، بمب‌افکن، هلیکوپترهای تهاجمی یا پهپادها با هدف مشخصی انجام می‌شود. در جنگ‌های تمام‌عیار، بمباران راهبردی می‌تواند زیرساخت‌های اقتصادی و اراده ملی دشمن را هدف قرار دهد.

نشانه‌های حمله هوایی قریب‌الوقوع:

- نزدیکی به اهداف راهبردی (پایگاه‌های نظامی، زیرساخت‌های ارتباطی یا دفاع هوایی)
- آغاز عملیات نظامی در منطقه یا حملات علیه گروه‌های اپوزیسیون
- صدای شلیک سامانه‌های ضد‌هوائی یا به صدا درآمدن آژیر خطر
- صدای هواپیما و دود موتور جت
- رد دود موشک و رد تراکمی، به‌ویژه در موشک‌های بالستیک

در صورت قرار گرفتن در ساختمان هنگام حمله هوایی:

- **قانون ۳ ثانیه:** واکنش سریع بلافاصله پس از شنیدن هشدار حمله
- بدون پناهگاه امن، فرار نکنید. تنها به‌صورت خزنده به سمت مکان امن بروید
- روی زمین دراز بکشید، پاها به سمت تهدید، سر در خلاف جهت
- آرنج‌ها داخل و نزدیک بدن باشند، دست‌ها روی سر قرار نگیرند
- دهان را باز نگه دارید تا فشار موج انفجار تخلیه شود
- نفس خود را حبس نکنید
- از پنجره‌ها فاصله بگیرید
- از سازه‌های مقاوم مانند راه‌پله یا ستون‌های مرکزی ساختمان استفاده کنید

- تا پایان کامل حمله حرکت نکنید، احتمال حمله دوم وجود دارد

اقدامات پیشگیرانه: (Proactive Countermeasures)

- در مکان‌های مرتفع (پشت‌بام یا بالکن) قرار نگیرید
- در ساختمان‌های رسانه‌ای بزرگ یا دفاتر موقت رسانه‌ای فعالیت نکنید
- از استقرار در ساختمان‌های اشغال‌شده توسط نظامیان پرهیز کنید
- با میز سنگین، کیسه شن و تشک، پناهگاه اضطراری داخل ساختمان بسازید
- روی شیشه‌ها چسب نواری پهن بزنید و از پرده ضخیم برای جلوگیری از پاشش شیشه استفاده کنید
- اگر در زیرزمین ساختمان پناه گرفته‌اید، ابزار حفاری همراه داشته باشید
- مسیر دسترسی به پناهگاه بمب در ساختمان را از قبل بشناسید
- همیشه گوش‌به‌زنگ حملات هوایی احتمالی باشید

در فضای باز چه کنیم؟

- در فضای باز ندوید. شما در معرض بیشترین دید و خطر هستید
- **قانون ۳ ثانیه:** بلافاصله اقدام کنید
- مگر در صورت امکان خزیدن به پناهگاه، از حرکت بپرهیزید
- روی زمین بخوابید، پاها به سمت تهدید، سر مخالف
- آرنج‌ها نزدیک بدن، دهان باز، تنفس روان
- تا پایان کامل حمله، حرکت نکنید

اقدامات پیشگیرانه در فضای باز:

- در فضای باز و بدون پوشش، فعالیت خبری نکنید
- از پناهگاه‌های فوری، تونل‌ها یا دیوارها برای استتار استفاده کنید
- در آب و هوای ابری یا نامساعد کار کنید (کاهش احتمال حمله هوایی)
- از تجهیزات ماهواره‌ای یا تماس‌های طولانی پرهیز کنید؛ ممکن است سیگنال شما ردیابی شود
- از نورافشانی در شب برای پخش زنده خودداری کنید
- در گودال‌ها یا پشت دیوارها پناه بگیرید، بدون بالا بردن سر
- انفجارها معمولاً به‌صورت مخروطی رو به بالا عمل می‌کنند؛ بنابراین پایین‌ترین موقعیت ممکن امن‌ترین حالت است
- **تا پایان کامل حمله، حرکت نکنید**

حرکت با وسیله نقلیه در مناطق پرخطر

با توجه به افزایش حملات در استان‌ها و مناطق خارج از تهران، تردد با خودرو نیز با مخاطرات جدی همراه است. جاده‌های اصلی و مسیرهای تأمین (MSR) ممکن است اهداف نظامی محسوب شوند. استفاده از مسیرهای فرعی و ساعات غیرمعمول پیشنهاد می‌شود.

اقدام فوری در صورت حمله به خودرو:

- خودرو را متوقف کنید، از آن خارج شوید و به سمت پوشش امن دور شوید
- پشت یا زیر خودرو پناه بگیرید
- **قانون ۳ ثانیه:** واکنش سریع بلافاصله پس از شنیدن هشدار حمله
- اگر امکان خزیدن به پناهگاه نیست، روی زمین دراز بکشید
- پاها به سمت تهدید، سر مخالف، آرنج‌ها نزدیک بدن، دهان باز

- نفس خود را حبس نکنید، تا پایان حمله حرکت نکنید

اقدامات پیشگیرانه در تردد با خودرو:

- در صورت گلوله‌باران یا حمله هوایی، فوراً خودرو را ترک کنید
- تصور کنید که خودرو همیشه ممکن است هدف قرار گیرد
- در مناطق پرخطر حتماً جلیقه ضدگلوله و کلاه ایمنی بپوشید
- در کنار نیروهای نظامی یا اپوزیسیون حرکت نکنید
- هنگام مشاهده هواپیما یا تهدید هوایی، بلافاصله مسیر را تغییر دهید یا خودرو را ترک کنید
- استفاده از خودروهای مقاوم مانند SUV یا 4x4 برای تغییر مسیر پیشنهاد می‌شود.
- **هنگام رانندگی مدام آسمان را برای یافتن هواپیما یا پهپاد رصد کنید**